

Institutionen för pedagogik och didaktik

Studiehandledning

Genus i vård/hälsa/lärande 7,5 hp

Vårterminen 2020

Halvfart

Distans

Institutionen för pedagogik och didaktik

Stockholms universitet
Institutionen för pedagogik
och didaktik
106 91 Stockholm

Besöksadress:
Frescativägen 54
www.edu.su.se

Telefon: 08-16 20 00 (vxl)

Inledning

Vad som är kvinnligt och manligt är något som vi har lärt oss. Det är definitivt inte hugget i sten och oföränderligt. Det som beskrivs som kvinnligt respektive manligt är ofta varandras motsatser. Det finns stora skillnader mellan olika kulturer och mellan olika tidsepoker vad som klassas som kvinnligt respektive manligt. Under 1700-talet skulle män i överklassen helst ha långt lockigt hår, välvårdade naglar och vara måna om sin klädsel. Det var också helt i sin ordning att män grät offentligt. Inte mycket av detta finns med i 2000-talets definitioner av manlighet. Historien visar också att vad som var en ”kvinnlig” syssla i en tid, ansetts som ”manlig” i en annan. Exempelvis kan vi se hur läraryrket under väldigt lång tid var förbehållet männen, idag är majoriteten av lärarna på grundskolan kvinnor.

Ordet genus härstammar från det engelska ordet gender som betyder kön. Genusbegreppet introducerades av antropologer för att skilja mellan mäns och kvinnors natur och kultur, dvs. mellan biologi och social konstruktion. Begreppet syftade till att ta bort tankesättet om anatomins betydelse och istället verka för att uppmärksamma den socialt konstruerade kulturen där män och kvinnor förväntas vara och agera på ett visst sätt utifrån kön. Begreppet genus är med andra ord nära förbundet med teorier om konstruktion av kön. Genusvetenskap kan i sin tur förstås som en samlingsbeteckning på en rad olika könsteoretiska inriktningar som har det gemensamt att de studerar den sociala och kulturella konstruktionen av kön.

Att studera genus som ämne är att sätta strålkastarljuset på hur kön finns närvarande i oss och kring oss och vilken betydelse detta har för våra levnadsvillkor. Att intressera sig för genus handlar därför om att bli medveten om och intressera sig för hur det går till när ”skillnader” mellan kvinnor och män befästs eller förändras. Vad är det för mekanismer som ligger bakom att män generellt på en samhälls nivå får högre lön än kvinnor och vad är det som gör att exempelvis sjuksköterskeyrket än idag ses som ett kvinnligt yrke?

I den här kursen ges en introduktion till begreppet genus. Vi kommer att fördjupa oss i och diskutera hur genus formas inom vård/hälsa och undervisningssituationer.

Kursinformation

Kursen ges på distans med undantag för en introduktionsföreläsning som är frivillig att delta i. Kursen består av självstudier i form av fyra obligatoriska seminarier med skriftliga inlämningsuppgifter (läs vidare under Instruktioner för lässeminarier) samt en avslutande skriftlig hemtentamen.

Hemtentamen sker under vecka 12 (VT-2020), närmare bestämt den 16/3 kl 8:00 och ska lämnas in på Athena senast den 20/3 kl 23:59.

Kursansvarig lärare är Gunilla Carstensen som nås enklast via e-post: gunilla.carstensen@edu.su.se. Kursadministratör är Ian Henshaw: ian.henshaw@edu.su.se.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten ha förmåga att

- Beskriva och förklara grundläggande genusvetenskapliga perspektiv

- Reflektera över genus betydelse i vård/hälsa och lärandesituationer
- Analysera hur genus som samhällelig maktstruktur vidmakthålls och utmanas i vård/hälsa och lärandesituationer

Instruktioner till läs- och skrivseminarierna

Tanken med seminarierna är att ni ska få möjlighet att bearbeta kurslitteraturen och fördjupa er i den. Till varje seminarium skriver ni en text omfattande 2-3 sidor, 12 pkt Times New Roman, enkelt radavstånd. De skriftliga uppgifterna lämnas in på Athena i anvisad mapp Inlämning seminarium A, seminarium B, seminarium C samt seminarium D.

Korrekt referenslista ska ingå i varje uppgift.

Instruktioner seminarium A

[inlämning Athena 31 jan kl 23:59]

Texterna som ska läsas inför seminariet är:

- Fanny Ambjörnsson (2004) ”I en klass för sig”
- Hillevi Lenz Taguchi (2004) ”In på bara benet”

När du läser Ambjörnsson och Lenz Taguchi kan det underlätta om du utgår från följande frågor:

- Vilka är de centrala tankegångarna i texten?
- Vilka är de centrala begreppen och hur beskrivs dessa?
- Vad tycker du är de viktigaste/intressantaste resultaten? Hur kan resonemangen appliceras på vård och hälsa?
- Vad har texten tillfört ditt eget tänkande? Vad säger texten just dig?

Instruktioner seminarium B

[inlämning Athena 14 februari kl 23:59]

Seminariet utgår framför allt från Karin Gunnarssons avhandling *Med önskan om kontroll: figurationer av hälsa i skolors hälsofrämjande arbete* (2015), särskilt kap 1 och kap 3. Texten finns som pdf på Athena.

Läs särskilt kapitel 1 och 3 men se till att också bilda dig en uppfattning om hur undersökningen har gjorts (metod) samt vad som är studiens resultat.

Utgå från följande frågor:

- Titeln på kapitel 3 är ”Att undersöka hälsa som ett post-konstruktionistiskt fenomen – vad innebär det?”. Beskriv vad Gunnarsson menar *ett post-konstruktionistiskt fenomen*.
- Välj ut tre-fyra begrepp och beskriv med egna ord hur du förstår begreppen.
- Hur skulle begreppen kunna tillämpas på en konkret situation som berör genus/vård/hälsa/lärande? Fundera ut ett konkret exempel och försök att tillämpa begreppen på ditt exempel.

Instruktioner seminarium C

[inlämning Athena 28 februari kl 23:59]

Seminarier utgår från del 2 i Sara Ahmed (2017) *Living a feminist life* samt Hill Collins & Bilge (2016) *Intersectionality* kapitel 1.

- Vad menar Ahmed med *diversity work*?
- Vad är intersektionalitet?
- Hur/varför är det användbart?
- När är det användbart för genus, vård, hälsa och lärande? Ge exempel.

Instruktioner seminarium D

[inlämning Athena 13 mars kl 23:59]

Uppgiften till seminarium D är ganska fri till formen och innebär att du ska göra en analys av en egen upplevd situation eller en uppställd frågeställning utifrån ett genusperspektiv. Exempelvis kan du beskriva en situation du själv upplevt där genus haft betydelse och sedan analysera hur just denna situation kan förstås utifrån ett genusperspektiv. Du kan i din analys också välja att utgå från en frågeställning som berör genus som exempelvis ”Vilken betydelse har genus i skolan/sjukvården?”. Exempel på analytiska frågor som kan ställas i många olika sammanhang är: ”Hur görs kön – traditionellt/icke traditionellt på olika platser/ i olika situationer/ i ert yrke?” ”Finns normer som går att identifiera? Hur ser dessa normer ut i förhållande till traditionell maskulinitet/ femininitet?”. Du får gärna ta upp andra kategoriseringar som du anser spelar roll för din frågeställning, t ex klass, etnicitet och sexualitet (se t ex Ambjörnsson som väver samman flera kategorier i sina analyser). Det är också viktigt att du för resonemang om hur genus som samhällslig maktstruktur reproduceras och fortlever, men också hur strukturer/diskurser utmanas.

Till varje seminarium skriver ni en text omfattande 2-3 sidor, 12 pkt Times New Roman, enkelt radavstånd. Kom ihåg referenslista till varje uppgift.

Kunskapskontroll och examination

Obligatoriska uppgifter består av följande delar:

- a) Skriftliga inlämningsuppgifter för samtliga seminarier.
- b) Individuell hemtentamen där studenten demonstrerar sitt uppnående av lärandemålen.

Hemtentan betygsätts med en sjugradig målrelaterad betygsskala (se betygskriterier för betygen A-F nedan) och är det betyg som registreras för kursen som helhet.

Individuell hemtentamen:

Instruktionerna till den individuella hemtentamen kommer att publiceras på Athena, se datum nedan. Din text ska vara en självständigt skriven text, som Du själv har författat. Den ska vara skriven på dator i ett dataprogram (sparat i word eller pdf), och vara språkligt väl genomarbetad. Citat, referat och anföringar ska vara korrekt angivna. I texten ska det framgå att du satt dig in i och tillgodogjort dig kurslitteraturen, men också att Du förmår föra ett självständigt och underbyggt resonemang kring de frågor som behandlas.

Referenshantering ska vara konsekvent.

**Den individuella hemtentamen publiceras på Athena den 16 mars 2020, kl 8:00.
Inlämning på Athena senast den 20 mars kl 23.59.**

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat. Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enskilda meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om du använder andras text så att du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat

- vidtas mot student som:
  - med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
  - stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden.

Betygskriterier

A

Lärandemålen uppfylls utmärkt i alla delar. Studenten visar mycket väl utvecklad kunskap om kursens innehåll. Studenten visar kvalificerad förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett mycket självständigt, nyanserat och reflekterande sätt. Skriftliga uppgifter har en utmärkt disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt mycket bra referens- och språkhantering.

B

Lärandemålen uppfylls mycket väl i alla delar. Studenten visar mycket goda kunskaper samt mycket god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll på ett självständigt och reflekterande sätt. Skriftliga uppgifter har en mycket god disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt god referens- och språkhantering.

C

Lärandemålen uppfylls väl. Studenten visar god kunskap och förståelse samt god förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll med viss självständighet. Skriftliga uppgifter har en god disposition med genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd och tydliga rubriker samt god referens- och språkhantering.

D

Lärandemålen uppfylls tillfredsställande. Studenten visar tillfredsställande kunskap och förståelse på en grundläggande nivå i förmågan att i beskrivningar och resonemang behandla kursens innehåll. Skriftliga uppgifter har en tillfredsställande disposition med överlag genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd samt tillfredsställande referens- och språkhantering utan betydande tillkortakommanden.

E

Lärandemålen uppfylls basalt. Studenten visar kunskaper och förståelse på en acceptabel nivå men med begränsad grad av självständighet och förmåga att i beskrivningar, analyser och resonemang behandla kursens olika innehåll. Skriftliga uppgifter har en disposition med ansats till genomtänkt och logisk uppbyggnad, röd tråd utan betydande brister samt delvis inkorrekt referens- och språkhantering.

Fx

Texten behöver kompletteras på ett mindre omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Studenten knyter inte an till kurslitteraturen tillräckligt frekvent eller använder inte den obligatoriska litteraturen. Referenser saknas stundtals eller är felaktiga. Någon del av texten är oklar och behöver utvecklas.

F

Texten behöver skrivas om på ett mer omfattande sätt. Tänkbara brister kan vara något/några av följande: Instruktionerna för uppgiften har inte följts. Kurslitteratur saknas eller används på ett begränsat sätt. Brister syns i förståelse av litteratur. Språkanvändning och/eller disposition gör texten svår att förstå. Referenser saknas i stor utsträckning.

Kursvärdering

Kursen utvärderas genom en digital enkät som blir tillgänglig vid kursens slut. Länk till kursvärderingen läggs antingen ut på Mondo eller skickas på mejl till samtliga registrerade studenter.

Kurslitteratur

Obligatorisk litteratur:

Ahmed, Sara (2017). *Living a feminist life*. Durham: Duke University Press (Finns som e-bok, del 2)

Ambjörnsson, Fanny (2010). *I en klass för sig: genus, klass och sexualitet bland gymnasietjejer*. [Ny utg.] Stockholm: Ordfront (Tidigare upplaga går också fint)

Collins, Patricia Hill & Bilge, Sirma (2016). *Intersectionality [Elektronisk resurs]*. Cambridge: Polity (Kapitel 1)

Gunnarsson, Karin (2015). *Med önskan om kontroll [Elektronisk resurs] : figurationer av hälsa i skolors hälsofrämjande arbete*. Diss. Stockholm : Stockholms universitet, 2015
Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-116008> (Kap 1 och 3)

Lenz Taguchi, Hillevi (2014). *In på bara benet. En introduktion till feministisk poststrukturalism och subjektivitetsteori*. Malmö: Gleerups. (Det går också att läsa upplagan från 2004)

Valbar litteratur utifrån eget ämnesområde (välj minst 1 bok):

Danielsson, Ulla. (2010). *Träffad av blixten eller långsam kvävning. Genuskodade uttryck för depression i en primärvårdskontext*. Avhandling. Umeå universitet. (Finns som e-bok)

Eidevald, Christian. (2009). *Det finns inga tjejbestämmare. Att förstå kön som position i förskolans vardagsrutiner och lek*. Avhandling. Högskolan i Jönköping. (Finns som e-bok)

Szebehely, Marta & Evy Gunnarsson (2009). *Genus i omsorgens vardag*. Stockholm: Gothia

Strömberg, Helén & Eriksson, Henrik (2006). *Genusperspektiv på vård och omvårdnad*. Lund: Studentlitteratur

Wijma, Barbro, Smirthwaite, Goldina och Swahnberg, Katarina (red). (2010). *Genus och kön inom medicin- och vårdutbildningar*. Lund: Studentlitteratur